

Metodiskais materiāls MKPC mežsaimniecības konsultantiem, skolotājiem un bērnu vecākiem!

1. Vai sēne, ko atradi, ir ēdama?

Skolēniem tiek paskaidrots, ka ne visas sēnes ir ēdamas. Sēnes iedalāmas ēdamajās sēnēs, neēdamajās sēnēs, indīgajās sēnēs. Bērniem tiek paskaidrots, ka ir ēdamās sēnes (tiek minēti ēdamo sēņu piemēri, kā arī tiek atgādināts, ka arī ēdamās sēnes obligāti termiski jāapstrādā), neēdamās sēnes (sēnes, kas nav ēdamas garšas īpašību dēļ), kā arī indīgas sēnes (tiek paskaidrots, ka nekad nedrīkst ņemt nepazīstamas sēnes, tās labāk ir atstāt mežā).

2. Vai pazīsti putnu, kuru pamanīji mežā?

Skolēniem tiek jautāts par to, kādus putnus pazīst, kādus izdevies sastapt mežā. Iespējams, ka konkrētajā dienā mežā neizdodas pamanīt putnu. Bieži vien putnu ieraugām īsu brīdi, tāpēc esot mežā ir jābūt klusiem un vēriem. Meža dzīvnieki nav pieraduši pie trokšņiem, kas valda pilsētās, tāpēc ir tramīgi un bieži vien aizbēg tiklīdz izdzird vai ierauga cilvēku.

Ja ir izdevies pamanīt putnu, tad iespējams, ka tas ir kāds no putniem, kas redzami attēlos. Stāstām, ka ir putni, kas biežāk redzami dienas laikā, bet ir arī naktsputni. Skolēniem tiek jautāts, kurš no putniem viņuprāt ir naktsputns.

Putni ir dažādi, ir gan mazi, gan lieli. Ir īsām kājām- zvirbulis, bet ir arī garām kājām- dzērve, stārķis. Ir putni, kas dzīvo plāvās, lauksaimniecības zemē (grieze), ir tādi, kas cilvēka māju tuvumā, bet ir arī tādi, kas dzīvo mežos, purvos vai ūdens tuvumā.

Melnā dzilna- dobumus kaļ pie koku sakņu kakla. Dzeņveidīgs putns.

Dzenis- Kaļ koku dobumus, kuros nereti pēc to izkalšanas kā mājvietu izvēlas citi meža dzīvnieki.

Meža pīle- Pīles neveikli staigā, taču, tās ļoti labi peld un nirst. Kas viņām garšo (meža pīles ir zālējās, gaļējās vai visējās un kāpēc?- Meža pīles ir visējās, pārtiek no augu pumpuriem, jaunajām lapām, asniem, vabolēm, gliemežiem, tārpiem, pat vurdēm.

Sīlis- Tam garšo dažādi augi, tostarp zīles. Tāpēc vizbiežāk to var sastapt mežos, kuros aug ozoli. Nereti izdodas atrast ozolzīles vietās, kur tām nav jābūt. Tad zinām, ka tās, visticamāk, ir atnesis sīlis. Sīlis prot atdarināt dažādu putnu balsis.

Zilzīlīte- Zilzīlītes svars ir aptuveni 11 grami! Zilzīlītes bieži viesojas arī piemājas dārzos, tāpēc kā viens no to apdraudējumiem ir kaķis.

Sarkanrīklīte- Tās skaistā dziesma ir viena no raksturīgākajām dabas skaņām agros pavasara rītos tieši ap saullēktu un vakaros ap rietu. Dzidra, mierīga un mūžīgi mainīga, tā nemitīgi svārstās starp ļoti augstām, smalkām notīm un daudz zemāku burbuļojošu vītrošanu.

Meža pūce- Tā kā meža pūces ir aktīvas galvenokārt naktīs, dienas laikā tās parasti tup kādā koka zarā, cieši pie stumbra un snauz. Meža pūce ir plēsēja, kuras ēdienkartes galvenā sastāvdaļa ir sīkie peļveidīgie graužēji. Visas pūces neapšaubāmi tiek uzskatītas par gudrības, zināšanu un vieduma simbolu.

3. Ko tu vari izstāstīt par atrasto ziedu?

Skolēni: nosauc, ja zina, vai apraksta krāsas, ziedlapiņu skaitu, formu, vietas, kur ir redzējuši šo ziedu un citas pazīmes.

4. Visi ziedi nezied vienā laikā. Apskatīsim dažus ziedošus pavasara augus! Savieno!

Stāstām par to, ka katram ziedam ir savs ziedēšanas laiks. Ir pavasara, vasaras, rudens ziedi. Bet ir arī tādi augi, kas uzdzied ziemā, piemēram, Ziemassvētku kaktuss. Daži augi var būt indīgi, piemēram, baltais vizbulis.

5. Kā tev šķiet, kāds labums varētu būt celmiem mežā?

Celmi mežaudzēs ir nozīmīgas daudzu sugu ķērpju, sēņu (uzkrītoši – piepju), gļotsēņu, sūnu un dzīvnieku (pirmkārt, bezmugurkaulnieku) dzīvotnes jeb mājvietas. Mežos mirušu koksnī apdzīvo neticami liels sugu skaits. Neizbēgami katrā sadalīšanās posmā, mainoties koksnē struktūrai, mainās to apdzīvojošās sugas. Celmus apdzīvo dažādas sēņu sugas, piemēram, piepes.

6. Kurai koku sugai varētu būt atrastais čiekurs?

Visticamāk, ka bērni prot atpazīt gan egli, gan priedi un to čiekurus. Taču lapegle ir mazāk zināma un redzēta, tāpēc skolēni tiek iepazīstināti ar lapegli.

Lapegle ir skujkoks, kam rudenī nokrīt skujas. Īpaši izceļas pavasarī, kad tām ir jaunās skujas un sievišķie ziedi, kas ir purpura krāsā.

Savukārt, ja ir grūtības atpazīt egli no priedes, tad atceramies, ka eglei ir garenisks čiekurs un īsas skujas, bet priedei ir garas skujas, bet čiekurs ir konusveidīgas formas.

7. Kā tev šķiet, kuriem dzīvniekiem garšo ķērpji? Apvelc!

(Briedis, lapsa, vilks)

Gan lapsa, gan lūsis ir plēsēji- pārtiek no dažādiem mazākiem dzīvniekiem.

Briedis ir augēdājs- ēd graudzāles, lakstaugus, koku un krūmu lapas, bet ziemā tie ēd skujkoku jaunus dzinumus, tāpēc jāveic aizsardzības pasākumi jaunajiem skujkokiem.

8. Kas un kāpēc, tavuprāt, izveido dobumus kokā? Atbilde: Dzeņveidīgie putni- dzeņi, dzilnas.

Kuri no attēlos redzamajiem dzīvniekiem mitinās dobumos? Apvelc!

Dzeņveidīgie putni izkaļ dobumus, mitinās tajos, taču ar laiku tajos var iemājot arī citi meža dzīvnieki. Koku dobumos no attēlos redzamajiem dzīvniekiem mitinās- meža balodis, sikspārņi, vāveres, dzeņveidīgie putni. Dobumos nemitinās vilki un mežacūkas.

9. Kāpēc, tavuprāt, mežam vajadzīgi skudrupūžņi?

Skudras ir meža sanitāri. Tās ir ļoti spēcīgas un var nest sev uz muguras svaru, kas 50 reizes pārsniedz viņu pašu svaru. Nodarbībā var salīdzināt dažādas lietas, kas būtu jāpaceļ skolēnam vai pašam, lai būtu tik spēcīgs kā skudra.

Piemēram, ja skolēna svars ir 25 kg, tad 25x50=1250 kg – svars, kas jāpaceļ, lai būtu tik stiprs kā skudra, sasniedz nelielas mašīnas svaru.

Skudrupūžņu tuvumā koki mazāk cieš no kaitēkļu bojājumiem- kaitēkļi ir tie, kas mežam nodara kaitējumu, kā piemēram, egļu astoņzobu mizgrauzi, kura dēļ redzam nokaltušas egles mežā.

Skudrupūžņi ir mājvieta arī citiem kukaiņiem- tajos un to tuvumā mitinās arī citi dzīvnieki, piemēram, zirnekļi.

10. Ievelc ķeksīti pie dzīvniekiem, kuri dzīvo alās!

Alās dzīvo lapsas, āpši, kurmji.

Pūces atrod kāda cita putna ligzdu vai dobumu. Stirnas gan nedzīvo alās- tās izmīda kādu vietu līdz pat augsnei un guļ tajā. Pastāvīgas apmešanās vietas- alas vai migas tām nav.

11. Kā tev šķiet, vai zirneklis ir kukainis? Savieno!

Tiek uzklauts skolēnu viedoklis par to, vai zirneklis ir kukainis. Skolēni cenšas paši savienot zirnekļa un skudras īpašības. Zirneklim ir: 8 kājas, 2 ķermeņa posmi, un spēcīgi žokļi. Savukārt, visiem kukaiņiem ir ūsas, kā arī 6 kājas, 3 ķermeņa posmi.

12. Kas, tavuprāt, garšo ezim?

Eži pārtiek no sliekām, ogām, kukaiņiem, gliemežiem arī dažādiem abiniekiem, tostarp, vardēm.

Eži labprāt dzer pienu, taču tie nedrīkst, jo tas kaitē viņu veselībai. Tāpēc ezim labāk nolikt ūdeni pie durvīm, bet ne pienu.

13. Vai atrastās ogas mežā ir ēdamas?

Skolēni uzraksta, vai ogas, ko atrada ir ēdamas vai tomēr nē.

Ogas, attēlos- noteikti jāizstāsta skolēniem, ka ogas, lai cik skaistas tās arī nebūtu, nedrīkst ņemt, ja nepazīstam. Attēlos parādītās ogas: četrlapu čūskoga, parastā kreimene, vārpainā krauklene, parastā zalktene.

Bez ogām, kas redzamas attēlos, ir arī citas indīgas ogas, tāpēc esam uzmanīgi!

14. Vai tu zini, kāpēc “MEŽA BINGO” ir attēlots ezis, mājas strazds un smiltāja retēja zieds?

Katru gadu Latvijā tiek izvēlētas īpašas koku, augu, dzīvnieku u.c. sugas. 2025. gada dzīvnieks ir ezis, putns- mājas strazds, augs- smiltāja retējs.

15. Kādas skaņas tev izdevās saklausīt mežā?

Vārdos iejaukts viens lieks vārds, kuram nevajadzētu būt mežā- sirēnas. Skolēni apskata visas skaņas un atbild uz jautājumu- kura skaņai nevajadzētu būt mežā. Tad tiek diskutēts par to, kur un kāpēc varam saklausīt sirēnas. Sirēnas mežā ir tikai tad, ja kāds apmaldījies vai ar sirēnām ugunsdzēsēji dodas gadījumos, ja izcēlies meža ugunsgrēks. Tukšajās vietās skolēni var uzrakstīt vēl papildus skaņas, kuras izdevās saklausīt mežā.

NODARBĪBAS AUTORE: MKPC MEŽSAIMNIECĪBAS
PROJEKTU VADĪTĀJA ANNA DŪVIŅA

NODARBĪBU
MATERIĀLUS
MEKLĒ TE

